

ASPECTE ALE ANALIZEI SWOT PRIVIND TRECEREA LA EURO A CELOR ȘAPTE ȚĂRI NEMEBRE ALE UNIUNII MONETARE EUROPENE (UME)

Prof.univ.dr.Gheorghe Zaman⁶, McAR

Prof.univ.dr.Valentina Vasile⁷

Dr.Anca Cristea⁸

I. Oportunități și amenințări generate de aderarea la zona euro rezultate din analiza literaturii de specialitate

Zona euro este considerată ca **cea mai avansată formă de integrare monetară** care se bazează pe utilizarea unei monede comune sau curs de schimb fix, politică monetară unică, promovată de o bancă centrală transversală a tuturor țărilor membre. În conceptul original, se prevedea aplicarea acestei soluții instrumental-instituționale pentru creșterea bunăstării țărilor membre, prin înlăturarea mai multor bariere în calea dezvoltării sociale și economice și consolidarea relațiilor economice între țările membre ale grupării integraționiste. Erau avute în vedere menținerea și consolidarea realizării unei piețe comune tipice, precum și facilitarea îmbunătățirii eficienței managementului în țările membre.

Funcționarea entităților economico-financiare ale statelor într-o uniune monetară permite obținerea unui mare număr de beneficii, concomitent cu manifestarea anumitor amenințări.

Avantajele macroeconomice ale participării țărilor la UME (Uniunea Monetară Europeană), sunt pe larg analizate în numeroase lucrări ale specialiștilor (Hitiris T., 2003; Cohen B.J., 2003, "Are Monetary Union Inevitable ?", International Studies Perspectives, Vol.4, No.3, p.275-292; Goodhart C.A.E., 2007, Currency Unions, Some Lessons from the Euro Zone, International Atlantic Economic Society, Vol.35, No.1, p.1-21; Nordman P., 2018, Is There a Future for the Euro? Evaluating the paths in saving the euro project. Helsinki Metropolia University of Applied Sciences, 42 p). Prezentăm în sinteză principalele avantaje desprinse din literatura de specialitate, dar și din studierea efectelor practice ale funcționării UME timp de aproape două decenii, și anume:

- moneda unică oferă avantajul (eficiența) unei unități de măsură și calcul, precum și de teaurizare;
- standardizarea și diminuarea ratei dobânzii ca urmare a scăderii costurilor pentru a câștiga capital și, pe cale de consecință, a contribui la creșterea ratei investițiilor într-o piață mai stabilă și previzibilă;
- diminuarea/eliminarea costurilor tranzacționale, legate de cursul de schimb în comerțul din interiorul grupului integraționist, precum și a altor costuri de protecție împotriva riscului de curs valutar, pentru creșterea eficienței bunurilor și serviciilor care rezultă din aceasta, dar și a pieței serviciilor, capitalului și muncii;
- economisiri generate de utilizarea unor resurse de schimb extern și menținerea la un nivel mai scăzut, a rezervelor valutare în interiorul țărilor membre;
- creșterea **credibilității** și a **stabilității economice** generale a țării membre, ca urmare a eliminării riscului de devalorizare și a posibilității de a obține în mod automat suport financiar de la autoritățile monetare centrale;
- creșterea transparenței prețurilor, făcând necesară integrarea pieței, creșterea specializării și a nivelului comerțului intragrup, cu efecte favorabile asupra dimensiunii piețelor care se produc în interiorul unor schimbări structurale de competitivitate și lichiditate;
- intensificarea tendințelor de consolidare a standardizării și coordonare conducând la unificare politică și fiscală, ceea ce accelerează creșterea economică a întregii uniuni;
- reducerea vulnerabilității atât a statelor membre cât și a întreprinderilor, față de distrugerii externe precum și o stabilitate mai mare a prețurilor;
- din punctul de vedere al piețelor, cele mai importante beneficii care apar provin de la dispariția unor costuri tranzacționale, legate de cursul de schimb valutar și protecția împotriva riscului de rată a

⁶ Cercetător științific gradul I, Institutul de Economie Națională

⁷ Cercetător științific gradul I, Institutul de Economie Națională

⁸ Cercetător științific gradul III, Institutul de Economie Națională

schimbului valutar, standardizare și reducerea ratei dobânzilor, creșterea în transparența prețurilor și dezvoltarea pieței interne.

Dezavantajele și posibilele amenințări ale aderării la Uniunea Monetară Europeană, potrivit specialiștilor prezentate în literatura de specialitate pot fi:

- incapacitatea anumitor țări de a se adapta la șocurile asimetrice în utilizarea unor instrumente tradiționale ale politicilor economice naționale cum ar fi, de exemplu, rata cursului de schimb valutar;
- posibilitatea de a elimina veniturile din seignorage, ca sursă a venitului bugetar, a profiturilor obținute, pe seama emisiunii de bani de la guvern, în sensul că veniturile din emiterea de monede în circulație, ca valoare nominală, sunt mai mari decât costurile de producție;
- costuri generate de introducerea și implementarea unei monede noi;
- transferul drepturilor (entitlements) politicii monetare (alocări, subvenții, anuități) ale diferitelor state membre la nivelul uniunii și creșterea dependenței altor politici naționale, cum ar fi politicile bugetare ale uniunii, bazate pe o politică monetară comună, ca efect al pierderii parțiale a drepturilor naționale suverane;
- utilizarea valutelor comune ale unei grupări integraționiste de către terți sau utilizarea de către acestea a monedelor naționale ale țărilor care aparțin uniunilor cu rate de schimb valutar reciproc fixe, ceea ce ar putea conduce la anumite perturbări ale funcționării sistemului valutar internațional;
- riscul "rotunjirii prețurilor" (rounding prices), recunoscut și sub numele de "efectul cappuccino";
- riscul de a nu reuși a se ajunge la un acord în ceea ce privește criteriile de convergență nominală, care ar putea ca în perioade ale ratei fixe de schimb valutar să genereze o inflație structurală mai mare și un mix non optimal de politici;
- supraîncălzirea climatului economic, bazată pe posibilitatea de a stabili rate reale ale dobânzilor sub nivelul lor natural, de echilibru care pot conduce la o alocare inadecvată a capitalului sau chiar la apariția de numeroase "bule" speculative, de exemplu, în piața imobiliară.

Unul din punctele slabe ale zonei euro se referă la **diversitatea** foarte mare a țărilor membre, din punctele de vedere cultural, politic și economic. Există deosebiri dintre țările din Nordul UE și a celor din Sud, dintre structurile economiilor și ale instituțiilor, ceea ce are impact diferit asupra ciclului economic din fiecare stat membru. Această diversitate generează provocări serioase pentru banca centrală care trebuie să răspundă simultan nevoilor de finanțare, atât de diverse și specifice, ale fiecărei țări. Problema privind aplicarea principiului o singură mărime este bună pentru toate tipurile de politici monetare ("one size fits all monetary policies") se află în stadiul unor polemici aprinse, mulți specialiști considerând că este imposibil ca o bancă centrală să asigure sustenabilitate pe termen lung a politicilor monetare, din diferitele state ale zonei euro.

În cazul în care în unele țări politicile eurozonei nu dau rezultate așteptate și generează reacții negative ale populației există și amenințarea utilizării unui referendum de ieșire din Uniunea Monetară. Exemplul Brexit nu reprezintă numai o victorie a celor care doreau ieșirea Marii Britanii din zona euro dar și o amenințare a politicii monetare a Uniunii, în cazul în care una sau alta din țările membre nu sunt satisfăcute de perspectivele pe care aceasta le induce. Joseph Stiglitz (2016), criticând politica monetară strictă (rigidă) a BCE în timpul crizei financiare, declanșate în anul 2008, și-a exprimat o serie de îndoieli referitoare la banca centrală în sensul dacă aceasta a servit interesele zonei euro sau politicile sale au fost influențate de partenerii mai puternici ai zonei.

Oportunități. Cea mai importantă oportunitate pentru Uniunea Monetară rezidă în integrarea și mai puternică și profundă a țărilor membre astfel încât UME să devină o forță mai stabilă a economiei mondiale. Deși criza monedei euro a fost dificil de stăpânit, aceasta a contribuit la sporirea eforturilor țărilor de a crește stabilitatea sistemului financiar european, diminuând vulnerabilitatea acestuia, față de unele provocări viitoare. Este vorba de întărirea supravegherii bancare, elaborarea de directive pentru o transparență mai mare pentru consumatori pe piețele financiare. Aceste instrumente întăresc capacitatea de reziliență la viitoare fenomene de criză.

face cunoscute opiniile și a fi luate în considerare într-un proces decizional complex, integrat, avantaj pe care nu l-ar fi avut acționând singure.

Oportunitatea construcției unei uniuni fiscale a țărilor membre UME constituie un factor important de a combate cu mai mare eficiență șocurile economice, prin recurgerea la transferuri de fonduri de la țări mai dezvoltate către cele mai puțin dezvoltate. Un astfel de transfer este posibil a fi realizat cu ajutorul impozitării progresive țărilor mai bogate plătind cote și impozite mai mari pentru țărilor mai puțin dezvoltate, aflate în dificultate. Examinând cazul SUA, observăm că politica monetară, prin flexibilitatea și integrarea factorilor politici și economici, nu se află într-o stare constantă a insecurității economice și politice. Țările membre ale UME ar avea posibilitatea să folosească un alt instrument din arsenalul său pentru combaterea șocurilor atunci când nu mai este posibil să se bazeze pe deprecierea monedei.

Analiza SWOT în cazul aderării României la UME trebuie să aibă în vedere și o serie de opinii teoretico-metodologice și practice în ceea ce privește perspectivele posibile de reformare a acesteia, pornind de la faptul că, în prezent, se constată **incompletitudinea sa**, datorită lipsei unei uniuni monetare și fiscale care ar putea constitui pilonii solizi ai rezistenței sale.

Sixten Korkman (2015) consideră că eforturile pentru salvarea UME sunt mai puțin costisitoare, în comparație cu ieșirea din această uniune. Aceasta pentru motivul că un colaps la UME ar însemna o nouă și profundă criză financiară. Pe lângă platforma sistemului pentru plăți în timp real (Real Time Gross Settlement System – RTGS), cunoscută sub denumirea de TARGET2, utilizată la plăți de către băncile comerciale și banca centrală, în implementarea politicii monetare (European Central Bank 2016), specialiștii consideră că "salvarea euro necesită intensificarea integrării economice și politice între țărilor UME, prin crearea **uniunii fiscale**, a **uniunii bancare** și **mutualizarea datoriei**, prin emisiune de "Eurobond-uri".

Alte opinii importante pentru soluționarea situației de criză a monedei unice se referă la poziția Germaniei care condiționează acordarea de sprijin financiar Greciei, cu condiția ca aceasta să aplice măsuri de austeritate economico-financiară, iar Grecia, pe de altă parte, este în favoarea sprijinirii cheltuielilor guvernamentale pentru a înlesni ieșirea din depresiune prin ea însăși, dar și a **mutualizării datoriilor**, Germania fiind împotriva unei astfel de măsuri, la care raliază Franța și țărilor nordice.

Măsura de reformare a UME, prin formarea **uniunii fiscale**, vizează creșterea stabilității macroeconomice a eurozonei, acordându-i-se mai multă putere bugetului european comun. Acesta ar urma să gestioneze mai mult de 1% din PIB-ul țărilor membre ale UE din care circa, în prezent, 50% se alocă subvențiilor pentru agricultură în cadrul "Politicii Agricole Comune". În SUA, Bugetul Federal se ridică la 50% din PIB-ul total al țării. Uniunea fiscală ar stimula creșterea ca urmare a orientării fondurilor către acele state în care este cea mai mare nevoie. În principiu, aceste fonduri se opun măsurilor de austeritate extremă care, după cum au arătat experiențe recente, au avut un impact negativ asupra economiei. Rămâne încă în discuție dimensiunea și gradul de extensie a acestei uniuni fiscale.

Conceptul de **uniune fiscală** și politică fiscală reprezintă o arie de cercetare susceptibilă de interpretări multiple. Unii specialiști consideră că acestea reprezintă un set de reguli pentru realizarea unor bugete echilibrate, în timp ce alții (Bargain et al., 2013) înțeleg, pe lângă această interpretare, și toate modalitățile de modificare a taxelor și impozitel

investițiilor. Experții sunt de părere că, mai degrabă, politica fiscală va trebui să sprijine cererea internă și investițiile, să fie utilizate pentru a menține încrederea în piață.

O altă direcție a măsurilor de reformare a UME vizează Banca Centrală Europeană (BCE) crearea Uniunii pieței de capital și a Uniunii Europene Bancare.

BCE, ca parte esențială a **sistemului monetar al zonei euro**, este considerată ca fiind lipsită de flexibilitate comparativ cu Federal Reserve și că se aseamănă cu German Bundes Bank în ceea ce privește abilitatea sa de a-și asuma mai multă responsabilitate și a acționa mai curajos în situația crizei financiare internaționale, declanșată în 2008 (Nordman P., 2018). Un alt critic al BCE este Paul Krugman care consideră că "euro este o construcție fragilă" (shaky construction) și BCE promovează o politică inflexibilă și de austeritate. În acest sens este menționată politica FED care a fost mai flexibilă și a încurajat acordarea de credite, recurgând la "quantitative easing".

Uniunea Bancară Europeană, ca factor al unei mai stricte supravegheri a parcurs o serie de etape fără a fi complet funcțională. Principalele bănci în cadrul UE se află în prezent sub supravegherea BCE.

Elementele analizei SWOT la care am făcut referire în acest capitol au un caracter general cu valabilitate quasi comună pentru toate țările actuale sau viitoare membre ale UME. Pentru o mai bună înțelegere și pregătire a aderării la UME este însă nevoie de o particularizare a punctelor tari și slabe, a riscurilor și oportunităților pe termen scurt, mediu și lung pentru fiecare țară și în acest cadru pentru România.

Diversitatea de situații pro și contra aderare la UME a celor 7 țări nemembre, România, Polonia, Cehia, Ungaria, Bulgaria, Croația și Suedia, o vom analiza în continuare, pe baza rezultatelor sondajelor de opinie, pe un eșantion reprezentativ, ținând seama de factori de influență, cum sunt:

- nivelul de informare și cunoaștere în legătură cu UME;
- aspecte și domenii preferate ale companiilor de informare privind aderarea țărilor la UME;
- informare privind cunoașterea numărului de țări membre, a aspectelor și problemelor celor mai importante asupra cărora ar trebui să se concentreze activitățile de informare privind aderarea la euro: a) valoarea unui euro în moneda națională; b) implicații practice ale euro privind salariile și veniturile; c) implicații sociale, economice sau politice ale euro; d) modul în care se va introduce euro în țară și se asigură respectarea regulilor de conversie monetară în euro; e) design-ul bancnotelor și monedelor de euro;
- atitudinea față de aderarea la euro;
- percepția privind gradul de pregătire a țării pentru aderarea la euro;
- efectele pozitive și negative ale introducerii euro pentru economiile naționale;
- stabilirea unor prețuri abuzive și înșelătoare;
- percepția abilității de a manageria conversia monedei naționale în euro;
- pierderea controlului asupra politicii economice.

II. Elemente complementare pe țări la analiza SWOT, privind factorii de influență a aderării la UME, rezultate din analiza sondajului de opinie Flash Eurobarometer 465 din anul 2018

Sondajul de opinie Flash Eurobarometer 465 intitulat "Introducerea euro în Statele Membre care nu au adoptat încă moneda comună", publicat în mai 2018, abordează aspecte ale problematicei trecerii la zona euro (Euro Area) a următoarelor țări: Cehia, Ungaria, Polonia, Bulgaria, România, Croația, Suedia.

După cum se poate observa, din această categorie de țări non-euro, membre EU, fac parte atât țări dezvoltate cât și țări emergente, cu niveluri de dezvoltare diferite pentru care nu este stabilită o dată oficială de aderare la EA, deși prin Tratatul de Aderare la UE este prevăzută obligația acestora de a deveni membre ale Uniunii Monetare Europene (UME).

Prezenta analiză abordează problematica procesului de aderare a României la UME, într-un context comparativ cu celelalte țări non membre UME, pe un areal problematic extins asupra căruia ne vom referi

În continuare având la bază rezultatele sondajelor întreprinse în acest domeniu, precum și diferitele opinii existente în literatura de specialitate.

Analiza noastră vizează, în primul rând, gradul de cunoaștere a principalelor probleme ale aderării României la euro, în context comparativ cu celelalte țări membre ale Uniunii Europene dar nemembre ale UME.

Totodată, vom face referiri la particularitățile gradului de percepere și conștientizare a importanței și efectelor trecerii la euro, pe grupe de vârstă, gen, nivel de pregătire și educație, recurgând la mărimile medii pentru cele 7 țări nemembre ale indicatorilor respectivi.

1. Nivelul de informare și cunoaștere

Potrivit Flash Eurobarometer 465, **gradul de informare** cu privire la moneda euro, al eșantionului de respondenți din România, la sondajul efectuat în aprilie 2018, publicat în mai 2018, a fost de 39% în 2007 și a crescut la 46% în anul 2018, ceea ce evidențiază creșterea preocupărilor și interesul în legătură cu posibila aderare a României la moneda unică a UME.

Tabel 1. Mărimea procentuală a ponderii respondenților, total informați (I) și total neinformați (N)

- %-

Țara	Anii									
	2007		2008		2016		2017		2018	
	I ^{*)}	N ^{**)}	I	N	I	N	I	N	I	N
România	39	59	42	56	40	59	41	58	46	52
Polonia	31	67	3	66	44	53	43	55	48	51
Cehia	48	55	48	50	44	54	48	50	44	54
Ungaria	44	56	37	62	35	64	42	57	43	55
Bulgaria	31	68	39	60	38	61	39	59	44	55
Croația	-	-	-	-	45	54	45	54	47	52
Suedia	-	-	-	-	44	55	43	56	44	54

*) informat; **) neinformat.

Sursa: Flash EuroBarometer 465, aprilie-mai 2018.

Din tabelul 1 rezultă urm

În general, persoanele care se consideră mai bine informate **sunt de acord cu introducerea euro**, în comparație cu cele cu un grad de informare și cunoaștere mai scăzut.

Experiența folosirii euro cash (bancnote/monede), în 2018, a fost în proporție de 75% în România, comparativ cu 91% în Croația, 89% în Suedia, 79% în Cehia și 76% media celor 7 țări. Bărbații folosesc cash în proporție mai mare (79%), față de femei (73%), iar persoanele mai în vârstă utilizează în proporție mai mică cash în euro, comparativ cu grupele mai tinere. Cea mai mare pondere de peste 90% o dețin, în folosirea banilor euro cash, persoanele salariate și cu nivel de educație relativ ridicat, iar cele slab calificate utilizează euro cash, respectiv în proporție de numai 66%.

România deține **cea mai mare pondere** (79%) în utilizarea monedei euro în țară și străinătate, în anul 2018, în comparație cu Croația (62%), Bulgaria (50%), Polonia (44%), Ungaria (36%), Cehia (26%), Suedia (8%). Aceasta se explică prin faptul că, în România, moneda euro îndeplinește într-o mai mare măsură funcțiile de bani decât în alte țări, în care moneda națională oficială, cu funcțiile de mijloc de plată, circulație, măsurare a valorii și tezaurizare, nu este înlocuită într-o proporție atât de mare la moneda euro. În plus gradul de euroizare a economiei României este cu mult mai mare decât în celelalte țări, ceea ce poate fi considerat un atu pentru aderarea României la UME.

Utilizarea euro în țară și străinătate diferă în zonele urbane și rurale, dar și în funcție de nivelul de venituri ale diferitelor categorii socio-profesionale.

Instituțiile care se bucură de **cea mai mare încredere** în ceea ce privește cursul valutar al euro sunt: Banca Centrală, instituțiile europene, administrațiile fiscale, asociațiile de consum, autoritățile guvernamentale, naționale sau regionale, băncile comerciale, syndicatele sau organizațiile profesionale, jurnaliștii.

Tabel 2. Procentul de încredere al respondenților în ceea ce privește mărimea cursului de schimb valutar în 2018 (%)

Țara	Banca Centrală Națională	Instituții Europene	Administrații fiscale	Asociații ale consumatorilor	Administrații locale, regionale și guvernamentale	Bănci comerciale	Sindicate, organizații	Ziariști
România	73	59	43	38	38	44	32	39
Media celor 7 țări	74	57	52	49	45	41	33	29
Polonia	74	57	46	45	42	32	32	33
Bulgaria	69	63	49	51	46	47	35	32
Cehia	83	51	64	65	53	59	39	24
Ungaria	68	56	60	55	53	48	33	15
Croatia	45	39	25	52	19	17	21	16
Suedia	89	61	85	56	73	49	41	20

Tabel 3. Aspectele prioritare, esențiale pe care ar trebui să le aibă în vedere companiile de informare privind impactul ratei de conversie a monedelor naționale în euro (%)

Țara	Valoarea unui euro în moneda națională	Implicațiile practice ale euro privind salariile și veniturile	Implicații sociale, economice sau politice ale euro	Modul în care se va introduce euro în țară	Cum se asigură respectarea regulilor de conversie monetară în euro	Cum arată bancnotele și monedele de euro
România	69	71	71	71	71	53
Media celor 7 țări	78	78	77	77	74	58
Polonia	83	82	81	78	75	61
Cehia	90	89	88	90	87	69
Bulgaria	82	81	80	81	80	66
Ungaria	78	75	78	75	71	64
Suedia	65	71	73	72	69	45

Sursa: Flash EuroBarometer 465, aprilie-mai 2018.

Pentru România, are o mai mică importanță valoarea unui euro în lei, față de celelalte 4 categorii de impact care, în mare măsură, depind de rata de conversie a leului în euro.

Femeile sunt în mai mare măsură interesate de aspectul bancnotelor și monedelor de euro decât bărbații (61% față de 54%), iar diferențele de gen la celelalte categorii de impact al aderării la euro sunt neesențiale.

Grupele de respondenți mai în vârstă și-au manifestat preocuparea față de implicațiile de natură practică (economice, sociale, politice etc.), în comparație cu cei tineri.

O importanță deosebită o are nu numai vârsta dar și nivelul de educație și pregătire profesională superioară pentru aspectele de natură practică, cu influență economică, politică și socială.

În România, o proporție de 64% dintre persoanele intervievate, în cadrul eșantionului, sunt familiarizate cu modelele (design-ul) bancnotelor în euro, în celelalte țări această proporție fiind mai mică și anume 58% în Croația; 51% în Suedia, între 45%; 40% în celelalte țări analizate, nivelul mediu fiind de 47%.

Nivelul de familiarizare cu bancnotele și monedele de euro diferă, în funcție de grupul de vârstă, gen și nivelul de educație. La monede, de exemplu, mai puțin familiarizate sunt persoanele cu vârsta între 15 și 24 de ani și cele care au peste 55 de ani.

3. Activități de informare privind numărul țărilor care fac parte din Zona Euro

Dintre cele 4 opțiuni posibile pentru numărul de țări membre ale zonei Euro (6,13,19,28 de țări), răspunsul corect fiind 19 țări, în cazul respondenților români doar o proporție de 25% au dat răspunsul corect, în timp la celelalte țări proporția respectivă a fost de: 32% - media celor 7 țări; 45% - Suedia;

**Tabel 4. Probleme și aspecte esențiale, referitoare la euro
care ar trebui oferite cu prioritate de către campaniile de informare
privind conversia monedelor naționale în euro (%)**

Probleme și aspecte	Anul	Total	România	Bulgaria	Cehia	Croația	Ungaria	Polonia	Suedia
1.Valoarea unui euro în moneda țării	2017	73	57	71	85	68	80	78	71
	2018	78	69	82	90	72	78	83	65
2.Implicații practice ale euro privind salariul și contul bancar propriu	2017	73	59	68	84	57	75	79	70
	2018	78	71	81	89	61	75	82	71
3.Implicațiile economice, sociale și politice ale euro	2017	73	58	71	85	51	77	78	76
	2018	77	71	80	88	47	78	81	73
4.Modul în care euro va fi introdus în țară	2017	71	58	73	88	51	74	72	75
	2018	77	71	81	90	55	75	78	72
5.Cum se va asigura respectarea regulilor de conversie a monedei naționale în euro?	2017	68	55	69	82	61	70	70	71
	2018	74	71	80	87	59	71	75	69
6. Cum vor arăta bancnotele și monedele în euro?	2017	55	47	43	66	28	61	59	46
	2018	58	53	66	69	21	64	61	45
7.Nu știu	2018	3	6	3	1	6	3	3	4

Sursa: prelucrare pe baza datelor prezentate de Flash EuroBarometer 465, aprilie-mai 2018.

În cazul României, în plus față de mențiunile anterioare, evidențiem că se acordă în aceeași proporție prioritară de 71% la problemele și aspectele 2, 3, 4, și 5, cu câte 2 pp în plus față de media totală a celor 7 țări analizate de 69%.

În activitățile de informare ce se vor desfășura în România, fără îndoială, este nevoie să se țină seama de cele 4 priorități menționate, astfel încât să crească nivelul de cunoaștere, încredere și capacitatea de analiză a populației.

Tabel 5. Măsura în care diferitele acțiuni posibile ale campaniei de informare privind schimbarea monedei naționale în euro sunt considerate ca esențiale (răspunsuri multiple, posibile în %)

Categoriile de acțiuni ale campaniei de informare	Anul	Țările							
		Total	România	Bulgaria	Cehia	Croația	Ungaria	Polonia	Suedia
1. Expunerea duală a prețurilor în magazine (monedă națională și euro)	2017	74	74	70	78	72	86	69	76
	2018	77	84	78	78	76	83	72	74
2. Pe internet/social media	2017	63	49	56	71	51	69	67	68
	2018	67	59	67	73	49	64	72	63
3. Prezentare duală a sumelor pe documentul de plată (electricitate, gaze)	2017	64	67	64	69	64	81	55	64
	2018	66	76	75	68	67	77	57	62
4. Reclama TV	2017	60	60	60	52	62	62	61	58
	2018	66	70	68	60	57	61	70	54
5. Expunere duală pe alte documente (pay, ship)	2017	60	64	57	63	57	77	54	58
	2018	64	73	68	61	63	73	58	58
6. Reclamă în ziare	2017	54	51	39	52	44	47	61	58
	2018	59	56	54	57	43	41	69	53
7. Reclamă la radio	2017	51	49	42	46	42	49	61	40
	2018	56	57	57	47	42	47	68	36
8. Broșuri, pliante	2017	46	45	39	49	34	37	50	44
	2018	49	50	50	53	32	35	55	44
9. Nu știu	2018	4	4	4	6	6	3	5	5

Tabel 6. Ponderea răspunsurilor pozitive și negative privind impactul trecerii la euro (%)

Anii	Total impact posibil	Țările					
		România	Bulgaria	Cehia	Croația	Ungaria	Polonia
2007	pozitiv	61	35	47	-	48	56
	negativ	20	33	34	-	22	28
2008	pozitiv	62	42	46	-	50	50
	negativ	18	26	34	-	24	34
2009	pozitiv	64	41	39	-	52	51
	negativ	17	31	45	-	26	35
2010	pozitiv	62	43	37	-	51	42
	negativ	20	37	51	-	27	40
2011	pozitiv	53	45	28	-	46	41
	negativ	33	40	63	-	36	51
2012	pozitiv	51	45	30	-	59	46
	negativ	35	43	64	-	27	44
2013	pozitiv	56	46	28	-	51	43
	negativ	34	40	62	-	33	47
2014	pozitiv	62	50	32	44	60	51
	negativ	28	37	58	45	26	38
2015	pozitiv	60	53	38	42	61	53
	negativ	27	30	53	47	26	34
2016	pozitiv	60	48	39	37	61	54
	negativ	30	36	53	49	28	35
2017	pozitiv	63	56	41	43	64	56
	negativ	24	26	52	41	24	33
2018	pozitiv	62	58	44	42	64	56
	negativ	26	28	47	47	21	35

efecte economico-financiare negative de la țări subperformante către țări membre performante, având în vedere libertatea de circulație a fluxurilor financiare și de resurse umane și capital în interiorul UE.

În general, proporția intervievaților din țările analizate care sunt de părere că țara lor este pregătită să adere la Zona Euro a rămas în întreaga perioadă la niveluri relativ scăzute, constatându-se o diferențiere inter-țări și între ani. În medie, o proporție de 21% în anul 2018 revine percepția unei pregătiri slabe.

Tabel 7. Gradul de pregătire pentru aderarea la euro, în anii 2015-2017 a celor 7 țări analizate, după ponderea răspunsurilor "Da", "Nu" și "Nu știu"

Țara	Ponderea % răspunsurilor:			Țara	Ponderea % răspunsurilor:		
	Da	Nu	Nu știu		Da	Nu	Nu știu
Total țări				Croația			
anii 2015	17	79	4	anii 2015	20	77	3
2016	17	79	4	2016	17	78	5
2017	19	77	4	2017	23	72	5
2018	21	74	5	2018	22	74	4
România				Ungaria			
anii 2015	27	69	4	anii 2015	17	79	4
2016	25	73	2	2016	20	77	3
2017	24	72	4	2017	22	74	4
2018	26	69	5	2018	21	73	-
Bulgaria				Polonia			
anii 2015	25	75	5	anii 2015	11	86	3
2016	18	77	5	2016	11	84	5
2017	19	76	5	2017	14	81	5
2018	22	74	4	2018	17	78	5
R.Cehă				Suedia			
anii 2015	15	82	3	anii 2015	21	76	3
2016	20	76	4	2016	19	78	3
2017	19	76	5	2017	23	74	3
2018	22	74	4	2018	27	69	4

Total 8. Evoluția ponderii respondenților care consideră că integrarea în Zona Euro are "consecințe total pozitive" (Poz) "consecințe total negative" (Neg) în perioada 2004-2018 (%)

Anii	România		Bulgaria		R.Cehă		Croatia		Ungaria		Polonia		Suedia	
	Poz	Neg	Poz	Neg	Poz	Neg	Poz	Neg	Poz	Neg	Poz	Neg	Poz	Neg
2004	-	-	-	-	45	42	-	-	54	32	41	44	-	-
2005	-	-	-	-	35	47	-	-	51	35	37	46	-	-
2006	-	-	-	-	50	35	-	-	54	27	52	35	-	-
2007	67	18	44	39	46	40	-	-	48	38	53	32	-	-
2008	64	21	48	37	45	44	-	-	44	43	47	39	-	-
2009	62	25	46	35	41	46	-	-	49	37	52	37	-	-
2010	56	34	48	42	38	57	-	-	46	36	43	45	-	-
2011	49	43	55	36	20	77	-	-	39	47	36	59	-	-
2012	49	44	36	55	18	77	-	-	43	44	39	55	-	-
2013	51	42	39	54	23	72	-	-	42	46	36	58	-	-
2014	57	37	36	56	26	69	40	53	51	41	40	54	-	-
2015	54	39	40	53	26	70	38	53	50	44	39	54	31	62
2016	51	44	37	55	30	66	37	54	45	47	37	58	31	63
2017	49	43	41	51	32	62	40	50	48	44	43	52		

Persoanele care au avut o atitudine negativă față de introducerea monedei unice au manifestat o pondere mai mare a îngrijorării față de prețurile abuzive (80%), în comparație cu cele care au avut o opinie pozitivă (65%).

Tabel 9. Ponderea respondenților care sunt total de acord sau în total dezacord cu îngrijorarea față de prețurile abuzive, în perioada de trecere la euro (changeover), în perioada 2004-2018

Anii	Țările													
	România		Bulgaria		Republica Cehă		Croatia		Polonia		Ungaria		Suedia	
	acord total	dezacord total	acord total	dezacord total	acord total	dezacord total	acord total	dezacord total	acord total	dezacord total	acord total	dezacord total	acord total	dezacord total
2004	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2005	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2006	-	-	-	-	71	27	-	-	75	24	71	26	-	-
2007	51	41	82	14	67	29	-	-	74	21	75	20	-	-
2008	55	39	78	17	65	32	-	-	84	15	71	24	-	-
2009	58	36	76	18	72	26	-	-	80	18	77	48	-	-
2010	61	35	74	22	74	22	-	-	82	14	70	26	-	-
2011	66	29	78	19	77	22	-	-	80	19	68	27	-	-
2012	65	32	79	19	80	18	-	-	79	20	64	32	-	-
2013	66	30	77	20	74	24	-	-	78	21	66	31	-	-
2014	65	32	78	20	76	22	75	23	74	25	64	34	-	-
2015</														

La majoritatea țărilor, în perioada 2015-2018, se observă o quasi similitudine a structurii procentuale a răspunsurilor în sensul că "acordul total" și "tinde spre acord" dețin ponderile cele mai mari, față de cele ale celorlalte trei categorii de răspunsuri "tinde spre dezacord", "dezacord total" și "nu știu".

În cei patru ani analizați, se constată ponderi mai mari la răspunsul "acord total" față de "tinde spre acord", existând și cazuri în care situația este inversă. Aceasta presupune că respondenții ar reuși să se adapteze relativ rapid cu noua monedă, mulți dintre aceștia folosind euro înainte de introducerea acestuia în economia națională.

În anul 2018, în România, Bulgaria, Croația și Ungaria circa 40% din respondenți s-au exprimat în favoarea răspunsului "acord total"; ponderea respectivă era mai mare în Suedia (70%) și mai mică în Polonia și R.Cehă (în jur de 30%-34%), ceea ce reflectă probabilitatea unui grad diferit de adaptare la prețurile în moneda nouă pentru care desigur se manifestă și atitudini negative sau pozitive diferite.

Cele mai reduse ponderi în ordine descrescătoare în medie se constată la răspunsurile "tinde spre dezacord" (în jur de 10%), dezacord total (7%-8%) și "nu știu" (2%-3%).

Bărbații par a fi mai ușor adaptabili decât femeile la prețurile și operațiunile în noua monedă euro (83% față de 75%), iar generațiile tinere dar și cel vârstnice sunt mai greu adaptabile la înlocuirea monedelor naționale decât cele cu vârstele cuprinse între 25-39 de ani (85%) și 40-54 de ani.

O diferență de adaptabilitate la euro se observă și în ceea ce privește nivelul de pregătire profesională, informare și educație al respondenților, în sensul că este cu mult mai ușoară adaptarea pentru persoanele înalt calificate și bine informate.

Gradul de adaptabilitate la euro este cu atât mai mare cu cât respondenții au o atitudine pozitivă față de efectele favorabile pe care le așteaptă de la trecerea la euro. Cei cu o atitudine nefavorabilă monedei euro se vor adapta cu mult mai greu.

9. Pierderea controlului asupra politicii economice

Adoptarea euro ridică, pentru fiecare stat-națiune-membru al UME, o problemă foarte sensibilă, insuficient cercetată, fundamentată și acceptată și anume cea a preluării unei părți a controlului asupra politicilor economice naționale la nivel comunitar. Renunțarea la dreptul suveran de emisiune și preluarea unor prerogative în materie decizională, cunoașterea reacției unui eșantion reprezentativ al populației la această schimbare de drept exclusiv suveran este foarte importantă în asigurarea eficientă procesului de trecere la euro.

Tabel 11. Ponderea răspunsurilor "acord total" și "dezacord total" în legătură cu cedarea unei părți a dreptului suveran național de emisiune și control monetar (%)

Anii	România		Bulgaria		Republica Cehă		Croația
------	---------	--	----------	--	----------------	--	---------

În România, analiza pe baza datelor de sondaj, în perioada 2007-2018, proporția respondenților care și-au exprimat "acordul total" cu pierderea controlului asupra politicii economice a crescut treptat de la 18% în 2007 până la 49% în anul 2018, față de cei care și-au exprimat dezacordul total a căror pondere a scăzut de la respectiv 62% la 42%. Această schimbare radicală de opinie în România, în ceea ce privește efectul probabil al trecerii la euro asupra elaborării și implementarea politicilor economice naționale poate fi explicată prin impactul performanțelor țărilor membre ale țărilor aparținând UME dar și prin creșterea nivelului de cunoaștere și informare privind impactul integrării și al monedei unice.

Această problemă a pierderii controlului asupra politicilor naționale economice sau de altă natură nu trebuie interpretată exclusiv printr-o obediență totală a țărilor membre față de deciziile la nivel supranațional ci mai degrabă va trebui să reprezinte un parteneriat și o coordonare pe trepte superioare ale principiilor subsidiarității, care necesită înalt profesionalism și o înaltă capacitate de negociere.

În Bulgaria, R.Cehă și Croația, ponderea respondenților care și-au exprimat "acordul total", în anul 2018, a fost mai mare decât a celor care au preferat "dezacordul total". În Polonia și Ungaria situația a fost inversă în sensul că ponderea celor care au optat pentru "dezacordul total" a fost cu mult mai mare decât a celor favorabile "acordului total". Diferențe de pondere dintre "acordul total" și "dezacordul total", în anul 2018, a fost de: 7 pp în România; +9 pp în Bulgaria; +2pp în R.Cehă; +7pp în Croația etc.

Concluzii și remarci finale

Rezultatele analizei datelor "Flash Eurobarometer 465", aprilie-mai 2018, elaborat în cadrul Directoratului General pentru Comunicație al UE pot fi sintetizate concluzii și remarci finale, pe care le prezentăm în continuare.

În cadrul celor 7 țări investigate privind efectele economico-sociale ale aderării la UME, pe lângă o serie de asemănări și deosebiri inter-țări, se poate remarca trendul de creștere a nivelului de informare, cunoaștere și implicare în abordarea problemelor teoretice și practice ale domeniului și ceea ce semnifică un proces economico-social marcat de interes major din partea membrilor societății.

- Cea mai mare parte a respondenților au folosit, în țară și străinătate, bancnote și monede euro, România situându-se pe primul loc, în ceea ce privește mărimea ponderii respondenților, a creșterii gradului de euroizare a economiei, chiar dacă în ultimii ani se remarcă o slabă tendință de deeuroizare.

- Cea mai mare parte a respondenților din toate țările analizate au cea mai mare încredere în Băncile Naționale Centrale cu privire la campania de informare referitoare la conversia valutelor naționale în euro, cea mai mică încredere o au în informațiile primite de la ziare.

- O proporție de 77% din respondenți consideră că prezentarea (afișarea) dublă a prețurilor în moneda națională și euro este esențială pentru acomodarea și fundamentarea deciziilor, în contextul monedei unice.

- Cea mai mare parte a intervievaților din țările analizate consideră că euro a avut efecte favorabile în țările care sunt membre ale UME, în România proporția acestui răspuns fiind de 62% față de răspunsurile totale. Excepție fac respondenții din R.Cehă și Croația care consideră că impactul euro a fost negativ.

- Respondenții care s-au exprimat în favoarea introducerii euro în țara lor au fost între limita maximă de 69% în România și

- În majoritatea țărilor, exceptând România, predomină opinia potrivit căreia euro ar trebui introdus cât mai târziu posibil, cele mai mari ponderi ale răspunsurilor în acest sens fiind înregistrate în R.Cehă (63%) și Suedia (60%).

- În Bulgaria și Croația, 50% din respondenți consideră că într-un interval de 5 ani ar fi posibilă trecerea la euro, în timp ce în celelalte țări se apreciază că respectiv în 10 ani, iar în Suedia 48% estimează că niciodată.

- În proporții situate între limitele de 74%-51%, țările consideră că introducerea euro va avea impact inflaționist determinat de creșterea prețurilor.

- Înlocuirea monedelor naționale cu moneda unică euro nu va ridica probleme cu adaptarea în proporție de 70% în Suedia, comparativ cu 29% în R.Cehă și respectiv 34% în Polonia.

- Toate țările analizate, mai puțin Polonia și Ungaria, consideră că apartenența la UME va determina o scădere a controlului țării asupra politicilor sale economice dar și asupra identității naționale.

- Sondajele de opinie în unele țări, de exemplu, în Polonia, în problema aderării la UME, acordă o importanță deosebită consultării agenților economici, pe categorii dimensionale, pe bază de scoruri în ceea ce privește **impactul economico-financiar** al introducerii euro.

Se consideră că acest domeniu de activitate în funcție de mărimea diferitelor categorii de agenți economici reprezintă un important factor pentru luarea unei decizii bine fundamentate referitor la trecerea la euro.

Cu titlu de exemplu, reproducem machetele 1 și 2 pentru sondajele opiniei agenților economici începând cu 49 salariați până la peste 499 salariați.

Macheta 1. Scoruri medii pe categorii de răspunsuri, după numărul de angajați ai întreprinderilor

Beneficii legate de aderarea României la zona euro și poziția competitivă a întreprinderilor	Total	<49	<50-99	100-249	250-499	>499
1.Reducerea riscului ratei de schimb valutar prin introducerea monedei unice - euro						
2.Reducerea costurilor tranzacționale inclusiv la schimbul valutar						
3.Reducerea costurilor de aprovizionare datorită transparenței mai bune a pieței și a unei mai bune comparabilități a ofertelor						
4.Stabilirea de contracte noi și de condiții comerciale mai bune cu alte companii ale țărilor din zona euro						
5.Creșterea capitalului disponibil, adică creșterea bunurilor financiare și non financiare în posesie, în paralel cu rezervele financiare care contribuie la dezvoltarea întreprinderii						
6. Reducerea costurilor creditului, legate de primirea și servicii de creditare						
7.Creșterea dimensiunii cifrei de afaceri prin creșterea volumului de activitate într-o perioadă dată						
8.Simplificarea condițiilor comerțului în domeniul transferului de resurse financiare și nefinanciare între unitățile comerciale						
9.Costuri reduse de producție și prel						

**Macheta 2. Scoruri medii pe categorii de răspunsuri,
după numărul de angajați ai întreprinderilor**

Amenințări legate de aderarea României la zona euro și poziția competitivă a întreprinderilor	Total	<49	<50-99	100-249	250-499	>499
1.Slaba dezvoltare a cererii interne în zona euro față de zona non-euro						
2.Pierderea autonomiei de politică monetară care aparțin printre altele și BNR						
3.Creșterea prețurilor față de veniturile societății și în consecință scăderea cererii de consum						
4.Creșterea costurilor de producție pe unitatea de produs						
5.Introducerea unui sistem nefavorabil de soluții prin Euroland						
6. Riscul de stabilire a unei rate nefavorabile de conversie(calculul leilor în euro)						

Bibliografie

- Bargain O., Dolls M., Ferest C., et al., 2013, Fiscal Union in Europe? Redistributive and stabilizing effects of a European tax_benefit system and fiscal equalization mechanism, Economic Policy, 28(75) pp. 375-422;
- Comisia Europeană, 2017, REFLECTION PAPER ON THE DEOPENING OF THE ECONOMIC AND MONETARY UNION, http://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/reflection-paper-emu_en_pdf;
- European Central Bank, 2016, What is TARGET2? <http://www.ecb.europa.eu/explainers/tell-me/html/target2.en.html>;
- Hitiris T., 2003, European Union Economics, Prentice Hall, Financial Times, London, p.130-131;
- Korkman S., 2015, EMU: Joining or not- does it matter? În Nordic Countries and European Union, Routledge, Edited by Grøn C.H., Nedergaard P, Wirel A., Advances in European Politics, Part III, Chapter 11;
- Stiglitz J., 2016, The Euro – How a common currency threatens the future of Europe, 1st ed www.norton&company